

HET WOORD VAN DE WEEK

ORGAAN VAN HET HUMANISTISCH VERBOND

23e jaargang nr. 31 - 2 augustus 1970

administratie
postbus 114, Utrecht
tel. 030-24641
postgiro 58 t.n.v. De Humanistische Pers

abonnementsprijs voor Nederland, andere
E.E.G.-landen, Suriname, Curaçao en de
Antillen f 8,50 per jaar
overige landen f 12,50 per jaar
losse nummers f 0,50
verschijnt wekelijks

De vermaatschappelijking van het maatschappelijk werk (IV)

reacties op de uitzendingen van 5, 12 en 19 juli.

Niet allen die gereageerd hebben kunnen, dat spreekt vanzelf, in deze uitzending aan het woord komen.

Allereerst de heer L. S. Gompén, te Amsterdam. De heer Gompén reageerde op een vraag gesteld in de eerste uitzending aan maatschappelijk werker Roel de Smet, die zich o.a. bezig houdt met acties tegen de woningnood. Die vraag luidde: zullen politieke stellingname en activiteiten van een maatschappelijk werker potentiële cliënten af kunnen schrikken. De heer De Smet antwoordde daarop dat de ervaring tot nu toe in tegenovergestelde richting wees.

De heer Gompén vraagt zich af of er, wat betreft het politieke aspect van het werk, wel verschil is tussen de maatschappelijk werker in de oude en die in de nieuwe situatie, zoals hij het noemt.

Gompén: „Dat hij later — in de nieuwe situatie — aan politiek doet en vroeger niet, dat is dan wel afhankelijk van je definitie van „politiek”. Want ook in de oude situatie gaf hij vorm aan de samenleving door en in het werk dat hij deed voor zijn cliënt. Alleen: hij was er zich niet van bewust. Hij hielp zijn cliënt, maar — bijvoorbeeld — door niet naar de maatschappelijke situatie te kijken, door zich alleen te richten op zijn cliënt, hield hij maatschappelijke toestanden, wantoestanden als je wilt, buiten schot. En dat heeft een conserverende werking. Als je niet op één of andere toestand attent gemaakt bent, dan kun je er ook moeilijk kritiek op hebben, of je zou er zelf op moeten komen”.

commentaar: Dan een reactie op de laatste uitzending van de drie, waarin Huub van Dijk, functionaris van de vereniging voor maatschappelijk werk „Humanitas” aan het woord was. Van Dijk betoogde dat de doelstelling, die door het ministerie van CRM wordt gehanteerd, voor de tak van het m.w. die samenlevingsopbouw genoemd wordt — en die doelstelling is dan: democratisering en welzijnsbevordering — erg

mooi is, maar niet gerealiseerd kan worden door en binnen de structuren die CRM daarvoor aangeeft en van de grond helpt. Omdat die structuren formeel niet democratisch zijn en zeker in de praktijk niet democratisch kunnen functioneren — in die zin, dat spontane initiatieven vanuit de burgerij er een weg in zouden kunnen vinden. Mevrouw Goezinne-Zijlman, reageert hierop als volgt:

Goezinne-Zijlman: Als aanvulling zou ik dit willen zeggen: dat er eigenlijk al sinds jaar en dag organisaties zijn die we buurtwerk-instellingen noemen en die ook door het ministerie van CRM erkend zijn. Ik neem aan dat Huub van Dijk daar wel aan gedacht heeft, maar er misschien wegens gebrek aan tijd er niet zoveel over heeft kunnen zeggen. Zelf ben ik verbonden aan zo'n landelijke organisatie, waarbij zo'n stuk of zeventig buurtwerk- en zestig à zeventig vormingswerk-instellingen aangesloten zijn, en van daaruit heb ik dus iets met dat buurtwerk te maken.

Wij omschrijven het buurtwerk ongeveer als volgt:

het trachten om de mensen in staat te stellen hun woon- en leef-omgeving te verbeteren, zoals ze dat zelf graag willen. Er is nog een landelijke organisatie waarbij een dertigtal buurtinstellingen aangesloten zijn. Deze organisatie, de Salco, heeft ook erg veel clubhuizen. De organisatie waarbij ik werk, is de NBV, de Nederlandse Bond voor sociaal-cultureel vormingswerk.

commentaar: In de uitzending van 19 juli pleitte Van Dijk ervoor om bv. de gevestigde organisaties voor m.w. om te bouwen tot service-verlenende instituten, die administratie, ervaring en deskundigen (bv. sociologen en opbouw-werkers) ter beschikking zouden stellen van spontaan ontstane actie-groepen en buurt-comitees, die het niet ontbreekt aan enthousiasme, maar vaak wel aan ervaring en hulpmiddelen.

Mevrouw Goezinne voelt in grote lijnen wel voor de oplossing die Van Dijk voorstaat. Voor-

een radio-uitzending van zondag 2 augustus 1970

al ook, omdat de buurtwerkinstellingen, om voor subsidie in aanmerking te komen, de stichtingsvorm aan moeten nemen, waarbij bovendien in het bestuur alle bevolkingsgroepen — en dat wordt dan opgevat in levensbeschouwelijke zin — in het bestuur vertegenwoordigd moeten zijn. Dat heeft in de praktijk ook al weer tot gevolg dat spontane en concreet gerichte acties moeilijk snel en doeltreffend geholpen worden.

Mevr. Goezinne: Ja, dat is wel zo, dat de oplossing, die zij voorstaan nogal overeenkomt met die van ons. Alleen, ik kan me voorstellen, dat wanneer Humanitas mensen ter beschikking zou stellen, opbouwwerkers, dat het misschien iets moeilijker zal zijn om aan die actiegroepen uit de bevolking duidelijk te maken, dat het Humanitas dan niet om het buitenkerkelijke volksdeel gaat of iets dergelijks, maar werkelijk om iedereen, terwijl de NBV een algemene landelijke organisatie is, waarbij men wellicht iets eerder het gevoel heeft: dat is ook werkelijk voor iedereen. Aan de andere kant vragen wij ons ook af of je nou zo'n platform alleen vanuit de NBV zou moeten vormen, of samen met andere organisaties. Verder is het zo dat zo'n buurtwerkstichting plaatselijk — en dat ben ik eens met het ministerie — eigenlijk een algemene stichting zou moeten zijn. Niet iets van alleen maar de katholieken of alleen maar de buitenkerkelijken, e.d.

commentaar: Maar is het juist niet zo dat de groepen en de comitees die ontstaan, daar juist helemaal niet meer naar kijken, maar dat men zich richt op concrete punten. Dat men zich meer inhoudelijk groepeer t.a.v. een bepaald aktiepunt, dan op basis van een levensbeschouwing?

Mevr. Goezinne: Ja, dat is wel zo. En daarom is het ook zo bezwaarlijk dat wanneer je plaatselijk de beschikking wilt krijgen over zo'n opbouwwerker, dat je dan eerst een stichting moet gaan vormen. En daaraan zitten dan vaak een heleboel haken en ogen. Dan zijn de mensen intussen een jaar verder en al lang vergeten waarvoor ze actie wilden voeren.

vraag: In een saneringsbuurt ontstaat uit de bewoners een comité, dat een bepaalde actie gaat voeren. Zo'n actie heeft al gauw een politiek tintje, of soms ook heel duidelijk een politieke richting. Dan vraagt die groep de medewerking van een opbouwwerker aan. Die opbouwwerker heeft bijvoorbeeld als werkgever een mooi uitgebalanceerde algemene stichting of iets dergelijks. Dan kan ik me heel goed voorstellen dat er een conflict ontstaat tussen de doelstellingen van dat plaatselijke comité en die van de opdrachtgever van de opbouwwerker.

Mevr. Goezinne: Het hangt er van af of zo'n conflict ontstaat. Het kan wel ontstaan wanneer de werkgever ook zelf aan dat hele politieke bestel, aan de bestaande machtsgroepen, vast zit. En dat is juist de reden waarom de werkgever eigenlijk beter buiten dat gebied blijft en daarin niet zelf belanghebbende is. Zo langzamerhand ontdekken we ook wel situaties waarin zo'n werkgever zich inderdaad onafhankelijk durft op te stellen. Er is bijvoorbeeld een hele kwestie geweest in een bepaalde plaats over een jeugdcafé, waarbij allerlei getolereerd werd en waarvan de bevolking i.h.a. —

nationale reclasserings actie

14 t/m 27 september

verloren vrijheid

Gedachten als schimmen marcheren
Als grauwbeklede wassen figuren.
Beangst door een toekomst, onzeker —
Hun hartslag het dreunen der uren.
Een spookbeeld dit miez'rige, grijze
Waar 't slechts vanuit echo's kan leven.
Dat hoop en verlangen ten onder doet
En liefde de geest zal doen geven.

Een leven de moeite van 't leven niet
Door grauwgrijze muren gevangen.
Een leven, dat wanhoop en somberheid
Verwekt door 't onmachtig verlangen
Naar 't pad van het verleden, waaraan
Ach, kon ik die weg nog eens lopen.
De deur naar 't verleden is onwrikbaar
De poort naar 't verschiert nog niet open.

(Dit gedicht van een gedetineerde
bereikte ons door tussenkomst van een
der raadslieden)

in ieder geval de meer behoudende groepen — vond dat het allemaal niet door de beugel kon. Daar heeft het bestuur van die stichting zich openlijk achter de werkers opgesteld en gezegd, dat zij het belangrijk vond dat dit werk ook zijn kans in de samenleving kreeg. Daar kreeg je dus geen conflict tussen werker en bestuur, maar het bestuur kon de werkers helpen om deze dingen tot stand te brengen. Maar het conflict komt inderdaad voor.

commentaar: Maar je kunt je voorstellen dat op het ogenblik bij bepaalde buurtacties, vooral gericht op woonsituaties, overgegaan wordt tot het hanteren van middelen die formeel illegaal zijn. Als die stichting dan een door de overheid gesubsidieerd gezelschap is, dan kunnen daar gemakkelijk grote moeilijkheden uit voort komen.

Mevr. Goezinne: Dat is ook zo, dat is een grote moeilijkheid. Ideaal gesteld zou het eigenlijk zo moeten zijn, dat de subsidiërende overheid zelf inziet dat het belangrijk is, wanneer de mogelijkheid van oppositie door de mensen zelf, kan-

sen krijgt. En in een enkel geval is het geloof ik ook wel zo, dat de overheid — in feite dus de gemeenteraad die deze gelden moet voteren — dat ook wel inziet.

vraag: Maar als u zegt dat u dat belangrijk vindt, en dat dat belangrijk gevonden zou moeten worden, dan geeft u eigenlijk al een politiek uitgangspunt aan die algemene stichting die die opbouw-werkers in dienst zou moeten hebben. Dat is een bepaalde stellingname. Moet volgens u het uitgangspunt van zo'n algemene stichting en de doelstelling er van uitdrukkelijk geformuleerd worden? Moeten die zeggen onze doelstelling is — nou ja, dan kom je terecht op die zeer vergaande democratisering aan de basis — of ziet u dat zoals het eigenlijk tot nu toe is geweest en als een vrij neutrale houding vanuit die algemene organisaties.

Mevr. Goezinne: Ik geloof wel dat veel van het werk te neutraal, te vrijblijvend geweest is, en het is misschien wat moeilijk, dat gebruik van het woord politieke... Je hebt nu eenmaal met veel wezenlijke zaken dat het niet anders kan dan dat je ook op het formele politieke terrein terecht komt, omdat nu eenmaal over veel dingen uiteindelijk door een gemeenteraad of door de overheid i.h.a. beslist moet worden. Dan is het onvermijdelijk dat de bevolking bij dat formeel-politieke kader terecht komt als ze een aktie voert. En ik vind ook wel dat dat dan opgenomen zou moeten worden in de doelstellingen van zo'n stichting.

vraag: Dit zijn dus stichtingen, die door de overheid worden gesubsidieerd en die tegen die overheid oppositie voeren.

Mevr. Goezinne: Onder andere dan... en dat o.a. is dan wel belangrijk. Ik vind ook: we praten zo vaak in een tegenstelling burgers-overheid, terwijl de overheid tenslotte van de burger is en daar moet natuurlijk — en dat gebeurt ook wel — op verschillende fronten gewerkt worden.

Zowel de politieke partijen zelf en de gemeenteraden moeten gedemocratiseerd worden. Dit opbouwwerk kun je dan zien als een aanvulling op de hele democratiseringstendens. Er zijn ook wel mensen die praten over de politieke democratisering en de sociale democratisering, maar dat vindt ik een soort tegenstelling, die eigenlijk irreal is. Het sluit op elkaar aan. En het kan dus in een aantal gevallen inhouden dat de overheid zijn eigen oppositie subsidieert. Dat is inherent aan de hele zaak.

HET OPENBAAR

en daarmee gelijk te stellen

ONDERWIJS

I Poging tot een geestelijke fundering.

II Een verkennend onderzoek naar de plaats van kennis van geestelijk leven; godsdienst-onderwijs en humanistisch vormingsonderwijs.

Dit zijn 2 rapporten van de veelzijdig samengestelde werkgroep „Doelstelling Algemene School” en vooral belangrijk voor hen, die zich bezighouden met het vraagstuk van de verzuiling bij het onderwijs.

16 en 20 blz.

per stuk f 0,75

Bestellingen per giro 58 t.n.v. de Humanistische Pers - Utrecht.

ORIËNTATIE

In de serie „Mens en Politiek” verscheen het tweede deeltje, t.w.

Kiezer en gekozene

De serie bestaat uit:

1. Buitenparlementaire politiek
2. Kiezer en gekozene
3. Ideologie en politiek *)
4. Pers en politiek *)
5. Directe democratie *)

*) Deze zullen met tussenpozen van 2 à 3 maanden verschijnen.

Reeds verschenen:

Serie: Huwelijk en gezin

1. Verkering en verloving
2. Trouwen
3. Gezinsvorming en opvoeding
4. Het gemengde huwelijk
5. Gezin en maatschappij

Serie: De mens en zijn wereld

1. Atoom en kosmos
2. Existentie
3. Evolutie
4. Autonomie
5. Relativiteit

Serie: Aziatische godsdiensten

1. Islam
2. Confucianisme/Taoïsme
3. Hindoeïsme
4. Boeddhisme
5. Zen — Boeddhisme

Serie: Wereldproblemen

1. Het bevolkingsvraagstuk
2. Welvaart — armoede
3. Oorlog — vrede
4. Het rassenvraagstuk
5. Communisme en democratie

Bestellingen: per giro 58 t.n.v. „De Humanistische Pers, Utrecht”, van f 0.60 per deeltje of f 3,— per serie.

Wat is voor mensen „gezond” en „ongezond”? Wat is „natuurlijk” en wat niet? Hoe staat het nu eigenlijk met de behoefte aan contact met de natuur? Is dat iets romantisch of iets onmisbaars of allebei? Kan monotonie dodelijk zijn voor initiatief en vooral voor gevoeligheid?

Vragen als deze, eenvoudig geformuleerd, zijn voor ons het bewijs, dat wij over onze menselijk-biologische elementaire behoeften vrijwel niets met bindende zekerheid weten. Mensen zijn transformatie-kunstenaars als het naakte bestaan op het spel staat. Maar hoe de biotoop, waarin zij thuis zijn, hun samenzijn de gewenste neigingen bij hen sterker kan maken, is helemaal niet zo duidelijk.

Ook hier valt er niet aan te ontkomen, dat ideologieën een woordje meespreken: we willen de mens graag milder zien, verstandiger, met meer gevoel voor humor uitgerust. Maar onder ons zijn er ook, die hem graag grimmiger willen zien, onzelfzuchtig bereid om te doden en dood te gaan. Wie van ons is gedegradeerd, gedegenereerd, atavistisch? Dat is allemaal niet zo eenvoudig uit te maken als de mensen van de reclame ons willen aanpraten. Maar voor de een zo goed als voor de ander moet een huis worden gebouwd — spartaans of knus?

Op grond van dergelijke onzekerheden gaat de sociaalpsycholoog zich niet afvragen, hoe de stad van de toekomst eruit zal zien in een toekomstige samenleving, waarin zich met succes een seksuele revolutie heeft voltrokken. Of een toekomstige samenleving die met haar agressiviteit beter heeft leren omspringen. Hij zou liever eerst de voorafgaande vragen tot oplossing gebracht willen zien: wat draagt de geschiedenis in haar loop mee? Wat voert zij vanuit de gebieden waar ze binnendringt mee naar de toekomst? Welke tradities? Welke traditie verbrekende maar nieuwe werkelijkheid scheppende feitelijkheden? Waarheen tendeeft de evolutie? Waar zijn de destrukatieve spanningen opgelopen tot een dodelijk gevaar?

Bij een groeipercantage van de wereldbevolking van 2 % per jaar kan de toekomst ons minder dan ooit koud laten. Onontkoombaar neemt de utopie wetenschappelijke trekken aan. Haar plaats wordt ingenomen door de futurologie, die alle beschikbare informatie in kunstbreinen en in een tot dusver onbereikbare omvang van associaties combineert. Aan verschillende Amerikaanse universiteiten worden modellen van een geheel of gedeeltelijk ontwapende wereld ontworpen. We kunnen ons afvragen of het in de toekomst zal lukken geschillen tussen de staten met andere middelen dan konventionele, laat staan atomaire, oorlogen tot oplossing te brengen. We kunnen ons ook afvragen of de steden in de toekomst veranderen, als de mensen net als altijd agressief zullen zijn maar er geen behoefte aan zullen hebben om hun destrukatieve spanningen in oorlogen af te reageren.

Zolang men deze factoren niet voldoende op hun waarde heeft geschat, blijven utopische

stadsontwerpen — of het nu om een torenstad gaat dan wel over een stad waarin het verkeersprobleem is opgelost — dromen. Of zij ontpoppen zich al bij de eerste poging tot verwezenlijking als een misgeboorte.

Twee overwegingen dringen zich op als voorrang genietend boven alle andere. Het is ons allemaal bekend, dat de meest direkte conditie voor meer menselijkheid in de stad van de toekomst, namelijk hervorming van grondbezit, „van de lijst is afgevoerd”. Dat komt omdat het grote publiek onvoldoende beseft van welke voorwaarden zijn eigen bestaan afhankelijk is. Men leeft emotioneel ver in het verleden en rechtvaardigt van daaruit blind eigenbelang dat op geen enkele manier te rechtvaardigen valt. De technische metropolen met hun groeiend aantal inwoners zijn een nieuw opgekomen realiteit. Maar zolang deze door het grote publiek mentaal niet een beetje worden aanvaard en verwerkt, zal het stadsbeeld van morgen niets nieuws te zien geven.

Vandaar dat onze eerste overweging betrekking heeft op de volgende vraag: zullen wij het klaar spelen een verandering teweeg te brengen in de bewustzijnstoestand van de steden van onze tijd? En wel zo dat in de groei- en omvormingsprocessen de moderne wooncomplexen die kwaliteiten terugkrijgen die voor ons aan het begrip „stad” vastzitten? Met de uitdrukking „terugkrijgen” bedoelen we niet een naar het verleden gerichte oriëntering op formele esthetiek op het oog hebben zijn factoren van de leefwereld, waar een eubiotische invloed van uitgaat. D.w.z. die een biologisch-harmonische invloed hebben, die ertoe bijdragen dat het leven prettig kan verlopen.

Maar voor we hier op in kunnen gaan zullen we de tweede kardinale vraag moeten beantwoorden: zal de mensheid erin slagen haar groei voldoende onder controle te krijgen, zodat deze binnen afzienbare tijd tot stilstand komt? Natuurlijk hangen ook de beslissingen die op dit tweede probleemgebied zullen vallen, af van de bewustzijnstoestand, de kennis van de realiteit, het verantwoordelijkheidsgevoel. Maar deze ene faktor — omvang en duur van de toekomstige bevolkingsgroei — is toch wel van zó eminent belang en praktische betekenis, dat men hem op zichzelf kan beschouwen als een de toekomst bepalende faktor van de hoogste orde.

We kunnen zeggen dat de honger van nu een voorbode is van een grotere hongersnood. Iets dergelijks kunnen we ook zeggen van de totstandkoming van despotische machtsverhoudingen, waarvan we nu hier dan daar op onze wereld getuige zijn. Daar gaat het naar toe als gevolg van de ontwaarding van de individuele mens. En deze ontwaarding voltrekt zich binnen de samenleving waarin de ontwikkeling van gedifferentieerde sociale structuren wordt tegengehouden door de bevolkingsaanwas.

(Uit: De stad van de toekomst.
Katernen 2000, april 1970)